

IA 32

Tomaž Dobravec, Sistemska programska oprema

- IA 32 (Intel's 32bit computer architecture)

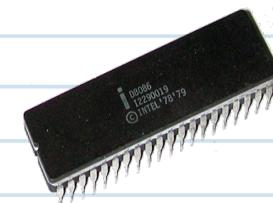
IA32 == x86

Intel 8080 (1974)

- 8-bitni procesor

Intel 8086 (1978) ... XT

- prvi Intelov 16-bitni procesor
- Hitrost ure: 4.77MHz - 10MHz
- 29.000 tranzistorjev
- naslovni prostor: do 1MB (20-bitno vodilo)
 - "640k ought to be enough for anybody." - Bill Gates, 1981

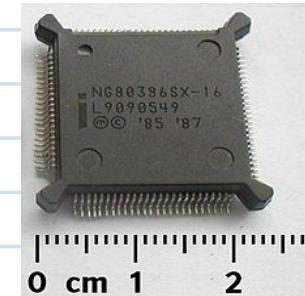
Intel 286 (1982) ... AT

- prvi množični PC (v prvih 6 letih proizvedli 15 milionov računalnikov)
- hitrost: 6 – 12.5 MHz
- 134.000 tranzistorjev
- Pomnilnik: do 16MB (24-bitno vodilo)
- današnja tehnologija omogoča izdelavo čipov, ki so 33x manjši

Intel 386 (1985)

- prvi Intelov 32-bitni procesor
- lahko si naslovil 4GB pomnilnika (32-bitno vodilo)
- 16-33MHz
- 275.000 tranzistorjev

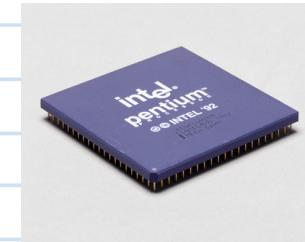
Intel 486 (1989)

- prvi z integriranim matematičnim koprocesorjem (486DX, 486SX)
- prvi, ki je imel več kot milion tranzistorjev na čipu
- hitrost: od 25-100MHz

Intel Pentium, 586 (1993)

- hitrost: 60-233MHz
- 3 - 4.5 mio tranzistorjev
- 64 bitno bus vodilo

Intel Core i7 (2008)

- ✧ hitrost 2.5 – 3Ghz
- ✧ 731 mio tranzistorjev
- ✧ 64 bitni naslovni prostor (do 128 TB)

Povzetek:

Leto	Procesor	Hitrost	Tranzistorji
1978	Intel 8086	4.77-10Mhz	29.000
1982	Intel 80286	6-12.5 MHz	134.000
1985	Intel 80386	16-33Ghz	275.000
1989	Intel 80486	25-100MHz	1mio
1993	Pentium	do 233 MHz	4.5 mio
2008	Intel Core i7	2.5GHz	731mio

Moore's law: The number of components per integrated circuit (i.e. transistors) will double every two years.

- Intel skušal prodreti z Itanium IA-64 (2000), vendar ne preveč uspešno
 - paralelizem na nivoju ukazov
 - paralelizem določi prevajalnik (in ne procesor v času izvajanja)
- AMD bolj uspešen z **AMD64** (tudi **x64**)
 - naravno nadaljevanje x86 arhitekture; 100% kompatibilno z x86

Pomnilnik

- ❖ Z 32-bitnimi registri bi lahko naslovili le 4GB pomnilnika.
- ❖ Z uporabo zaščitenega načina ("protected mode") lahko to omejitev presežemo.

- ❖ Osnovna naslovljiva enota: 1 byte
- ❖ Beseda (**WORD**): 2 bajta
- ❖ Dvojna beseda (**DWORD**): 4 bajti
- ❖ Podaljšana beseda (**QWORD**): 8 bajtov

Registri

Vsi registri procesorja x64

ZMM0	YMM0	XMM0	ZMM1	YMM1	XMM1	ST(0)	MM0	ST(1)	MM1	AH	EAX	RAX	RDW	R8D	R8	R12W	R12D	R12	CR0	CR4
ZMM2	YMM2	XMM2	ZMM3	YMM3	XMM3	ST(2)	MM2	ST(3)	MM3	BH	EBX	RBX	RDW	R9D	R9	R13W	R13D	R13	CR1	CR5
ZMM4	YMM4	XMM4	ZMM5	YMM5	XMM5	ST(4)	MM4	ST(5)	MM5	CH	ECX	RCX	RDW	R10D	R10	R14W	R14D	R14	CR2	CR6
ZMM6	YMM6	XMM6	ZMM7	YMM7	XMM7	ST(6)	MM6	ST(7)	MM7	DH	EDX	RDX	RDW	R11D	R11	R13W	R13D	R15	CR3	CR7
ZMM8	YMM8	XMM8	ZMM9	YMM9	XMM9					BP	EBP	RBP	DI	EDI	EDI	IP	EIP	RIP	CR3	CR8
ZMM10	YMM10	XMM10	ZMM11	YMM11	XMM11	CW	FP_IP	FP_DP	FP_CS	SI	ESI	RSI	SP	ESP	ESP			MSW	CR9	
ZMM12	YMM12	XMM12	ZMM13	YMM13	XMM13	SW													CR10	
ZMM14	YMM14	XMM14	ZMM15	YMM15	XMM15	TW													CR11	
ZMM16	ZMM17	ZMM18	ZMM19	ZMM20	ZMM21	ZMM22	ZMM23	FP_DS											CR12	
ZMM24	ZMM25	ZMM26	ZMM27	ZMM28	ZMM29	ZMM30	ZMM31	FP_OPC	FP_DP	FP_IP	CS	SS	DS	GDTR	IDTR	DR0	DR6	CR13		
											ES	FS	GS	TR	LDTR	DR1	DR7	CR14		
											FLAGS	ERFLAGS	RFLAGS			DR2	DR8	CR15	MXCSR	
															DR3	DR9				
															DR4	DR10	DR12	DR14		
															DR5	DR11	DR13	DR15		

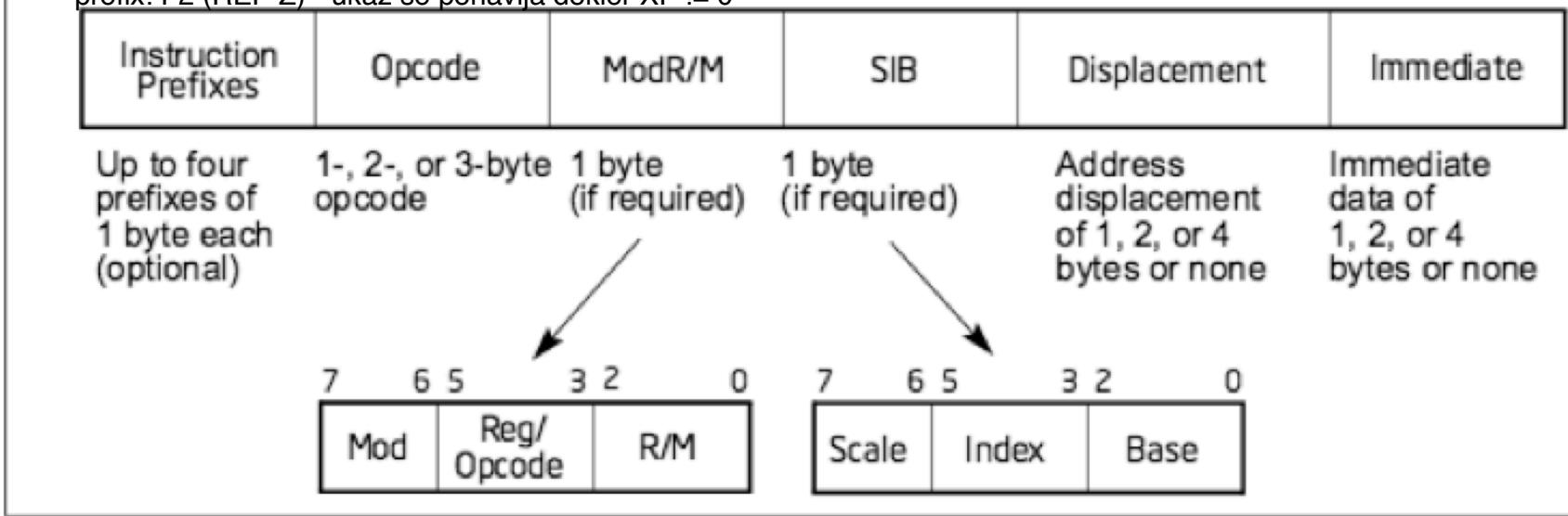
ESP, EBP - sklad
ESP kaze na vrh sklada

Formati ukazov

prefix: nacin delovnega ukaza

npr: prefix: F3 (REP) - ukaz se ponovi ecx-krat

prefix: F2 (REP Z) - ukaz se ponavlja dokler XF != 0

ukazi so lahko dolgi od 1 do 14 bajtov

opcode(ADD): 0000 00ds

direction

0...cilj: pomnilnik add [ebx],al

1...cilj: register add al,[ebx]

size/velikost:

0...8 bitov

1...16/32 bitov

ModR/M:

Mod:

- nacin naslavljanja

registri:

- registri

R/M:

- nacin uporabe registrov

SIB - scale index base

UN = + scale * index + base

scale : 1, 2, 4, 8

index in base: stevilka registra

Delo s skladom

- ✧ sklad se uporablja za shranjevanje vrednosti lokalnih spremenljivk in rezultatov
- ✧ na sklad odlagamo / iz sklada pobiramo 32-bitne vrednosti
- ✧ ESP (stack pointer) kaže na vrh sklada (zadnji odloženi element)

PUSH

```
push <reg32>
push <mem>
push <con32>
```

- zmanjša ESP za 4
- nato odloži operand na lokacijo, kamor kaže ESP

POP

```
pop <reg32>
pop <mem>
```

- vrednost, na katero kaže ESP, shrani v operand
- nato ESP poveča za 4

Uporaba EBP in ESP pri klicu podprograma (Calling Convention)

- ✧ Register EBP se uporablja za shranjevanje prejšnje vrednosti ESP.
- ✧ S pomočjo vrednosti EBP dostopamo do parametrov podprograma in lokalnih spremenljivk.
- ✧ ESP vedno kaže na vrh trenutnega sklada, EBP kaže na trenutni okvir.

a) stanje sklada tik pred klicem funkcije $f(p_0, p_1, \dots, p_n)$

sklad:

ESP ret-addr

p0

p1

.

pn

potem se zgodi ukaz:

call/J ime_podprograma

b) kako je prevedena funkcija?

f se prevede v :

.

push ebp

mov ebp, esp

sub esp, 20

.

dobimo sklad:

ESP. In

.(lokalne spremenljivke)

ESP=EBP EBP

ret_addr

mov eax [ebp - 4*(i+1)]

i-ta lokalna spremenljivka

mov eax [ebp+8+i*4]

i-ti parameter

rezultat je v eax

na koncu se rece:

mov esp, ebp

pop ebp

Načini naslavljjanja

Registrsko naslavljanje

`mov eax, ebx`

Takošnje naslavljanje (drugi operand je takojšnja konstanta)

`mov eax, 20`

Neposredno naslavljanje (naloži neposredno iz pomnilnika preko podanega naslova)

`mov ebx, [1000]`

Neposredno naslavljanje z odmikom

`mov eax, [tbl + 5]`

Registrsko posredno naslavljanje (dostop do pomnilnika preko naslova, ki je shranjen v registru)

`mov eax, [ebx + 5]`

✧ **mov** – Move (Opcodes: 88, 89, 8A, 8B, 8C, 8E, ...)

mov <reg>, <reg>

mov byte ptr [mem], 5

mov <reg>, <mem>

zapise samo en bajt na lokacijo mem

mov <mem>, <reg>

mov <reg>, <const>

mov <mem>, <const>

✧ **lea** – Load effective address

lea <reg32>, <mem>

zelimo prenesti naslov, ne pa vrednosti na naslovu

lea eax, var eax = var

mov eax, var eax = [var]

✧ **add** – Integer Addition

add <reg>, <reg>

add eax, ebx eax = eax, ebx

add <reg>, <mem>

add eax, x eax = eax + (x)

add <mem>, <reg>

add <reg>, <con>

add <mem>, <con>

✧ **sub** – Integer Subtraction

sub <reg>, <reg>

sub <reg>, <mem>

sub <mem>, <reg>

sub <reg>, <con>

sub <mem>, <con>

✧ **inc, dec** – Increment, Decrement

imul – Integer Multiplication

imul <reg32>, <reg32>	imul eax, [var]: eax * (dword) var
imul <reg32>, <mem>	imul esi, edi, 25: esi = edi * 25
imul <reg32>, <reg32>, <con>	
imul <reg32>, <mem>, <con>	

✧ **idiv** – Integer Division

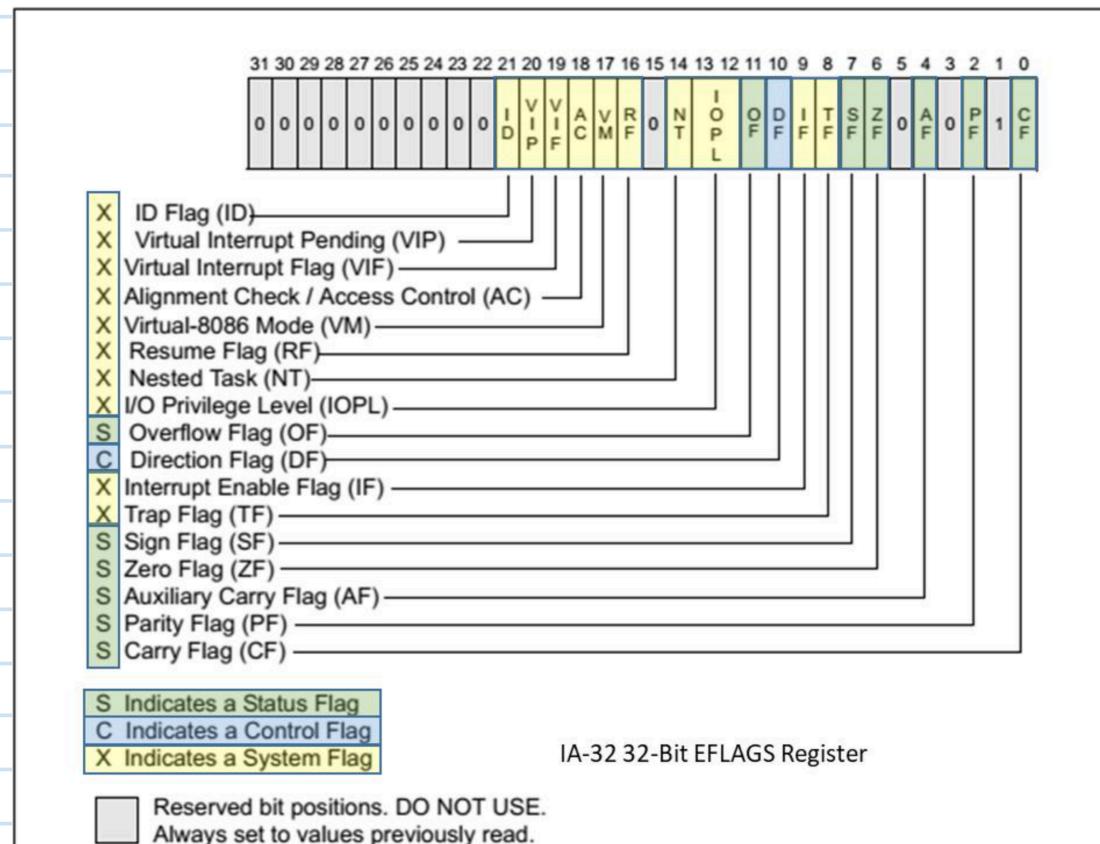
idiv <reg32> idiv ebx : edx : eax / ebx kvocient -> eax, ostanek -> edx
[32b+32b]
idiv <mem> /, % v c se klice ista operacije sam vrne drug register

Bitne operacije – and, or, xor, not, neg, shl, shr

najhitrejse operacije

Zastavice

- ✧ zastavice opisujejo stanje procesorja; od njihovih vrednosti je odvisen potek nadaljnega izvajanja
- ✧ zastavice se prižigajo/ugašajo kot posledica operacij, lahko pa jih nastavljamo tudi "ročno"
- ✧ tri vrste zastavic: statusne / kontrolne / sistemske
- ✧ zastavice procesorja x86 so shranjene v registru FLAGS (EFLAGS, RFLAGS)

Kontrolna zastavica

- ✧ DF (direction flag)
- ✧ vpliva na operacije, ki delujejo v "auto-increment" načinu; na primer: MOVS ... kopira večji del (1/2/4/8 bajtov) pomnilnika iz enega na drugo mesto;
- ✧ če je DF=0, operacija pomnilnik prekopira v vrstnem redu od spodnjega do zgornjega naslova; če je DF=1 pa od zgornjega proti spodnjemu;
- ✧ zastavica je pomembna, če se izvorna in ciljna lokacija prekrivata.

Statusne zastavice

- ✧ se nastavijo kot rezultat operacije
- ✧ na primer: ADD EAX, EBX ... ta operacija vrne rezultat ($EAX+EBX$); odvisno od tega rezultata se lahko prižge/ugasne katera od zastavic

ZF (zero flag)

- ZF=1, če je rezultat enak 0, ZF=0 sicer

SF (sign flag)

- SF=1, če je rezultat negativen, SF=0, če je rezultat pozitiven;
- SF = zgornjemu bitu.

ti zastavici se postavita tudi pri ukazu comp, comp odsteje stevili in nastavi zastavice

PF (Parity flag)

- Gledamo spodnjih 8 bitov rezultata (najmanj pomemben bajt); če ta vsebuje sodo število prižganih bitov → PF=1, sicer PF=0;
- včasih uporabno (kot preprost checksum test), danes manj;
- zastavica je ohranjena zaradi kompatibilnosti.

CF (Carry flag) in OF (Overflow flag)

- Ugotavljanje pravilnosti aritmetičnih operacij;
- če je zastavica prižgana → rezultat prejšnje operacije je bil napačen;
- OF se uporablja pri prednačeni, CF pri nepredznačeni aritmetiki.

CF (+) OF(+,-)aritmetika je enaka za obe aritmetiki samo pri

0x7FFF + 1

0x80000

predznaceno:

OF=1

nepredzanceno:

CF=0

CF podrobnejše

- nepredznačena aritmetika
- zastavica se prižge v dveh primerih:
 - če pri seštevanju najpomembnejši bit prenesemo za eno mesto
 - če si pri odštevanju sposodimo (borrow) preko najpomembnejšega biti

✧ OF podrobnejše

- predznačena aritmetika
- zastavica se prižge le v dveh primerih:
 - če da vsota dveh pozitivnih števil (sign bit == 0) negativen rezultat
 - če da vsota dveh negativnih števil (sign bit == 1) pozitiven rezultat
 - pogledati je treba le zgornji biti treh števil, da ugotoviš vrednost OF

Zastavice - podrobnej

Preveri vrednost zastavic po naslednjih operacijah

❖ $3+7 \rightarrow PF = 1$

❖ $3+8 \rightarrow PF = 0$

❖ $0x7fffffff + 1 \rightarrow OF=1, CF=0$

❖ $0xffffffff + 1 \rightarrow OF=0, CF=1$

Skočni ukazi

Instruction	Description	signed-ness	Flags	short jump opcodes	near jump opcodes
JO	Jump if overflow		OF = 1	70	0F 80
JNO	Jump if not overflow		OF = 0	71	0F 81
JS	Jump if sign		SF = 1	78	0F 88
JNS	Jump if not sign		SF = 0	79	0F 89
JE JZ	Jump if equal Jump if zero		ZF = 1	74	0F 84
JNE JNZ	Jump if not equal Jump if not zero		ZF = 0	75	0F 85
JB JNAE JC	Jump if below Jump if not above or equal Jump if carry	unsigned	CF = 1	72	0F 82
JNB JAE JNC	Jump if not below Jump if above or equal Jump if not carry	unsigned	CF = 0	73	0F 83
JBE JNA	Jump if below or equal Jump if not above	unsigned	CF = 1 or ZF = 1	76	0F 86
JA JNBE	Jump if above Jump if not below or equal	unsigned	CF = 0 and ZF = 0	77	0F 87
JL JNGE	Jump if less Jump if not greater or equal	signed	SF <> OF	7C	0F 8C
JGE JNL	Jump if greater or equal Jump if not less	signed	SF = OF	7D	0F 8D
JLE JNG	Jump if less or equal Jump if not greater	signed	ZF = 1 or SF <> OF	7E	0F 8E
JG JNLE	Jump if greater Jump if not less or equal	signed	ZF = 0 and SF = OF	7F	0F 8F
JP JPE	Jump if parity Jump if parity even		PF = 1	7A	0F 8A
JNP JPO	Jump if not parity Jump if parity odd		PF = 0	7B	0F 8B
JCXZ JECKZ	Jump if %CX register is 0 Jump if %ECX register is 0		%CX = 0 %ECX = 0	E3	

Direktive za deklaracijo in inicializacijo

- ❖ tri direktive DB, DW in DD ... za deklaracijo (in inicializacijo) enodimenzionalnih tabel podatkov (zaporedje spominskih celic)

Primeri:

var db 64	char var = 64
var2 db ?	char var2;
db 10 ...	
x dv ? ...	short x;
y dd 30000	int y = 30000
z dd 1,2,3 ..	int z = {1,2,3};
b db 10 dup(?)	char b[10];
arr dd 100 dup(0)	int arr[100] + inicializacija na 0
str db 'hello',0	char str[] = "hello"

Sistemski klici

- ✧ int 0x80 ... sistemski klici (le na Linux arhitekturi)
- ✧ Številka sistemkega klica je v eax, ostali registri vsebujejo morebitne dodatne parametre

Seznam sistemskih klicev:

exit	1
fork	2
read	3
write	4
open	5
close	6
waitpid	7
creat	8
link	9
unlink	10
execve	11
chdir	12
time	13
mknod	14
chmod	15
lchown	16

Sintaksa Intel v.s. AT&T

Asembler as podpira obe – Intel in AT&T sintakse

- `.intel_syntax, .att_syntax`
 - `prefix, noprefix`

Glavne razlike

Pred operandi v AT&T so zapisani posebni znaki (\$, %, ...)

- `pushl $4` `push 4`
 - Obratni vrstni red operandov
 - `addl $4, %eax` `add eax, 4`
 - Dodatni znak za vsakim ukazom v AT&T sintaksi
 - `movb foo, %al` `mov al, byte ptr foo`
 - Razlika pri dolgih skokih
 - `lcall/ljmp $section, $offset` `call/jmp far section:offset`

Nekaj primerov

✧ Program v jeziku C

- prevedem z `gcc -S test.c` → dobim prevedeno asm kodo v `test.s` datoteki (AT&T sintaksa)
- dodam stikalo `-masm=intel` (za Intel sintakso) in `-m32` za prevod v IA32
- stikala `-fno-asynchronous-unwind-tables -fno-dwarf2-cfi-asm` za lepšo in bolj razumljivo asm kodo

✧ Program hello.asm za izpis besedila Hello world v asm.

- prevedeš z `nasm -f elf main.asm`
`ld -m elf_i386 -s -o demo *.o`

✧ Program za izpis abecede

```
section .text
global _start .kakor int main() v C
_start:
    mov edx, len .dolzina izpisa
    mov ecx, msg .sporocilo
    mov ebx, 1 .stevilka naprave
    mov eax, 4 .write
    int 0x80

    mov eax, 1
    int 0x80

section.data
msg db 'hello!'
len equ $ - msg
```

Pisanje zbirne kode v asm bloku jezika C

✧ ASM blok

```
asm ( assembler template
      : output operands           (optional)
      : input operands            (optional)
      : clobbered registers list (optional)
);
```

✧ Primer:

```
1 #include <stdio.h>
2
3 int
4 get_random(void)
5 {
6     asm(".intel_syntax noprefix\n"
7         "mov eax, 42          \n");
8 }
9 int
10 main(void)
11 {
12     return printf("The answer is %d.\n", get_random());
13 }
```

MACRO:

```
_asm__(
    ".intel_syntax noprefix \n"
    "add ebx, ecx \n"
    "pushf      \n"
    "pop eax    \n"
    :          /* output */
    : "b" (x), "c" (y) /* input */
    :          /* clobbered registers */
);
```

run:

```
-masm=intel -m32
```

Prevajanje: gcc prog.c -m32 -masm=intel

Primeri programov v asm bloku

- ✧ Funkcija `zamenjaj()`, ki zamenja vrednosti lokalnih spremenljivk
- ✧ Produkt dveh števil brez operatorja * (seštevanje v zanki)
- ✧ Program, ki sešteje vrednost podanih argumentov in na zaslon izpiše stanje zastavic po operaciji
- ✧ Množenje vektorjev po komponentah